

Riječ Uredništva

ZOONOZE DANAS

U ovom i sljedećem broju pozornost je posvećena zoonozama. *Antropozoonoze* ili manje precizno no uobičajeno, zoonoze su skupina zaraza zajedničkih ljudima i životinjama. One se mogu prenijeti sa životinja na ljude, a i obratno. Humana medicina bavi se njima najprije s prvospomenutog, ljudskog stajališta.

Mogućnosti da se ljudi razbole od zoonoza su brojne, što je razumljivo, kada se zna da ljudi trajno od pamtljivijeka žive uz životinje u svojim obitavalištima, a susreću se izravno ili neizravno s njima bilo gdje u okolini ili prirodi. Do zaražavanja može doći na tri najupadljivija načina ili modela: preko hrane tj. od životinja koje služe za hranu odnosno preko probavnog sustava, zatim kontaktom, aerogeno ili drukčije ako je to kućni ljubimac ili radna životinja, a ako se radi o odlasku u prirodu do prijenosa uz ostalo može doći i osobitim načinom preko hematofagnih životinja – vektora. Očito je da u većem dijelu, a posebno u prva dva navedena modela, aktivnost struka koje se skrbe za zdravlje životinja, u prvom redu veterinara, štiti posredno i zdravlje ljudi. Humana medicina nosi pak zadaću sustavnog pomišljanja na mogućnost zoonoza u ljudi, dijagnosticanja i ispravnog liječenja (i preventivne imunizacije gdje je moguća), a i otkrivanja načina i epidemioloških okolnosti zaražavanja ljudi, kako bi se ta informacija vratila onima koji se skrbe za zdravlje životinja i usmjerila njihove aktivnosti.

Važnost zoonoza u posljednje je doba i povećana. Među razlozima vrijedi spomenuti sve intenzivnije kretanje ljudi po cijeloj zemaljskoj kugli, zbog posla, turizma i dr. pa se velik broj ljudi nađe na mjestima gdje možda postoje neke životinjske bolesti koje se mogu prenijeti na ljude. Sve je intenzivnija i međunarodna razmjena roba, uključujući i ljudsku hranu životinjskog porijekla, a i samih živih životinja gospodarskih, i drugih. K tome se treba dodati i stalan napredak medicine, pa se postupno otkrivaju i nove bolesti ljudi iz te skupine, na primjer Lyme borreliosis, prionske bolesti, SARS, i dr.

U cilju što uspješnijeg čuvanja ljudi od zoonoza, uz intenzivan zajednički rad u svakoj zemlji, razvijeni su i međunarodni obavijesni sustavi, danas većinom uz pomoć Interneta, kako bi informacije o uzročnicima nađenima u nekoj hrani za ljude ili životinje, ili o epizootijama u nekom području ili dr., mogle poslužiti za izbjegavanje zdravstvenih rizika ljudi. Između mnogih može se navesti europska mreža RASFF (*Rapid alert system for food and feed*), zatim svjetska baza podataka o zarazama životinja Svjetske organizacije za zdravlje životinja (*Office international des epizooties*, OIE), a na humano-medicinskoj strani sustav EWRS (*Early warning and response system*) europskog CDC-a (*European Centre for Disease Prevention and Control*, ECDC) te globalni sustav izvješćivanja Svjetske zdravstvene organizacije o međunarodnim rizicima za zdravlje, uspostavljen novim Međunarodnim zdravstvenim propisima (*International health regulations*, IHR), tu je i sustav ProMED Međunarodnog društva za infektivne bolesti (*International Society for Infectious Diseases*, ISID) i dr. U tim sustavima aktivno sudjeluje i naša zemlja.

Kod nas je svijest o važnosti zoonoza i suradnja struka na polju zoonoza tradicionalno dobra, i veze između humanih i veterinarskih medicinara intenzivne, a također su zadane i zakonima. Rezultat je povoljno stanje humanih zoonoza, s praktičnom odsutnošću bovine tuberkuloze u ljudi, rijetkim slučajevima bruceloze, antraksa, niskom učestalošću psitakoze, potisnutom trihinelozom, posvemašnjom odsutnošću humane bjesnoće i dr.

No, kao što je već rečeno, rad na ovom polju se treba nastaviti i jačati, danas osobito u smjeru što boljeg nadzora nad međunarodnim prometom životinja i njihovih produkata, zatim dobrim nadzorom nad zaraznim bolestima s uočavanjem bolesti etiološkim razjašnjenjem osobito glede opasnih zaraza iz skupine zoonoza koje se mogu importirati (ebola, marburška bolest, SARS, humana ptičja gripa i dr.), a i uspostavom najpovoljnijih sigurnosnih uvjeta za dijagnostiku, liječenje i izolaciju bolesnika s takvim bolestima, jer neke od antropozoonoza mogu se prenositi i među samim ljudima.

Uredništvo

Editorial

ZOONOSES TODAY

The main topic of this and the following issue are zoonoses. *Anthropozoonoses*, or (less precise but common) zoonoses are a group of diseases shared by humans and animals. Infection can be transmitted to humans from animals and vice versa. Humane medicine deals with zoonoses from the first mentioned, human viewpoint.

The possibilities for acquiring a zoonotic disease for humans are numerous, which is understandable if one has in mind that man has been living very closely with animals in their dwellings for millennia and have direct or indirect contact with animals everywhere in their surroundings or in the nature. The three main models of acquiring a zoonotic disease are the following: by food of animal origin via alimentary tract, through contact or via air from animals held in households or yards as pets, working animals etc., or during activities in nature, where a specific vector mediated transmission may occur. In greater part of the circumstances mentioned, the role of professionals that care for animal health, mainly veterinarians, is also indirectly important for protection of the human health as well. On the other side, human medicine is permanently aware of the zoonoses that affect humans, of implementing adequate diagnostic and treatment possibilities (immunoprophylaxis too, if available) and discovering, through epidemiological investigation, actual modes of acquiring infections in affected humans, in order to provide this information back to the professionals caring for animal health and help them to redirect their efforts.

Recently, the importance of zoonoses has increased because of intensive movement of people all around the world for business, tourism, etc., thus exposing great numbers of people to various local zoonotic risks. Intensive international exchange of goods including human food of animal origin (also animal feed) has also increased. Additionally, medical science and knowledge is growing, and new diseases from this group are being discovered, such as Lyme borreliosis, prion diseases, SARS, etc.

In order to successfully protect human health from zoonoses, an intensive collaborative work of professionals caring for animal health and those that directly care for human health is needed in every country. Internationally, a number of networks for exchange of information about agents found in food, about zoonotic outbreaks or else, are developed helping to reduce or avoid risks for human health. Among the most important are: the European network for food risks RASFF (*Rapid alert system for food and feed*), the world database on animal diseases of the World organization for animal health (*Office internationale des epizooties*, OIE), on human medicine side the EWRS (*Early warning and response system*) of the *European Centre for Disease Prevention and Control* (ECDC), and global network for international health threat control, established through the WHO *International health regulations* (IHR 2005). A network of the *International Society for Infectious Diseases* (ISID) ProMED deserves to be mentioned too. Our country actively participates in all these systems.

In Croatia, a good intersectorial collaboration and awareness of the importance of zoonotic diseases has a long and successful tradition. Professional connections between human and veterinary medicine are regular and also prescribed by law. This resulted in a rather favourable situation in most important human zoonotic diseases: absence of human bovine tuberculosis, rare cases of brucellosis and anthrax, low incidence of psittacosis, suppressed trichinellosis, complete absence of human rabies since 1964 etc.

However, work in this field should be continued and intensified as already suggested, particularly aimed to achieve good control of international traffic of animals and animal products, to maintain good communicable disease surveillance capable to recognize diseases and resolve etiology, especially regarding dangerous zoonotic diseases that can be imported (Ebola, Marburg disease, SARS, human avian flu, etc.) providing necessary safety conditions for diagnostics, treatment and isolation of such patients especially if we take into consideration the fact that some of the zoonoses can be transmitted among humans themselves.

Editorial Board